KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z pozytywizmu

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **E, F**

3. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

4. (4 pkt) **1–B, 2–D, 3–A, 4–C** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) **(1) XVII; (2) Częstochowie** — po 1 pkt za lukę

6. (4 pkt) **(1) samobójstwo; (2) zamek w Zasławiu; (3) krzyż; (4) umarł** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Raskolnikow zabija Alonę Iwanownę z kilku współistniejących motywów, które Dostojewski splata ze sobą celowo, ukazując złożoność ludzkiej psychiki. Pierwszym powodem jest motyw utylitarny — Raskolnikow przekonuje siebie, że lichwiarka to „wesz", pasożyt społeczny, a jej śmierć przyniesie pożytek wielu ludziom (np. uwolni od długów biednych studentów i rodziny). Drugim, kluczowym powodem jest sprawdzenie własnej teorii o „zwykłych" i „nadzwyczajnych" ludziach — Raskolnikow chce dowieść sobie, że należy do kategorii Napoleonów, którym wolno przekroczyć moralne prawo w imię wyższego celu. Trzecim motywem są pobudki czysto praktyczne i osobiste — bohater jest skrajnie ubogi, musi zdobyć pieniądze, a zabójstwo lichwiarki jawi mu się jako sposób na odzyskanie wolności finansowej i dokończenie studiów. Warto też pamiętać, że powieść Dostojewskiego powstała w 1866 roku i polemizuje z pozytywistycznym utylitaryzmem oraz nihilizmem — teoria Raskolnikowa jest właśnie literacką krytyką tych nurtów. Za pełne dwa punkty należy podać trzy wyraźnie różne motywacje, najlepiej odróżniając motyw ideologiczny (teoria o „nadzwyczajnych"), utylitarny (dobro społeczne) i osobisty (bieda, pieniądze).
Punktacja: Podanie trzech powodów zabójstwa (np. chęć zdobycia pieniędzy; sprawdzenie własnej teorii o „zwykłych" i „nadzwyczajnych" ludziach; przekonanie, że lichwiarka to „wesz", której śmierć przyniesie pożytek społeczeństwu) – wszystkie trzy poprawne (2 pkt); dwa poprawne (1 pkt); jeden lub żaden (0 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Petersburg w „Zbrodni i karze" pełni rolę niemal osobnego bohatera — miasto jest duszne, zatłoczone i przytłaczające, co bezpośrednio wpływa na stan psychiczny Raskolnikowa. Do kluczowych miejsc akcji należą: ciasna komórka Raskolnikowa w zaułku w okolicy placu Siennego, mieszkanie lichwiarki Alony Iwanowny, gdzie dochodzi do zbrodni, oraz plac Sienny, na którym Raskolnikow klęka i całuje ziemię przed pójściem na komisariat. Ważną rolę odgrywa też komisariat (cyrkuł), w którym Raskolnikow mdleje, a potem przyznaje się do winy, mieszkanie Soni Marmieładowej, gdzie Sonia czyta mu fragment Ewangelii o wskrzeszeniu Łazarza, oraz Wyspa Wasiljewska, na której mieszka Razumichin. Za pełną odpowiedź należy podać trzy różne miejsca z krótkim uzasadnieniem ich roli w fabule.
Punktacja: Podanie trzech miejsc ważnych dla akcji powieści, np. Newy, Wyspy Wasiljewskiej, Prospektu Newskiego, kamienicy Raskolnikowa, komisariatu, mieszkania lichwiarki (2 pkt); podanie jednego lub dwóch takich miejsc (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Baron Dalski wyzwał Starskiego na pojedynek, bo Węgiełek powiedział mu, że jego żona Ewelina poszła ze Starskim „w krzaki" podczas wycieczki do ruin zamku w Zasławiu. Baron postanowił się z nią rozwieść, a w pojedynku został lekko ranny.
Punktacja: wskazanie zdrady żony barona ze Starskim (1 pkt); informacja o rozwodzie lub rozstaniu (1 pkt)

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pani Wąsowska to młoda, piękna wdowa z arystokratycznego towarzystwa, przyjaciółka Izabeli Łęckiej. W Zasławku u prezesowej flirtowała z Wokulskim, a później pośredniczyła między nim a Izabelą i próbowała ich pogodzić, sama okazując mu zainteresowanie.
Punktacja: określenie jako młoda, piękna wdowa z kręgu arystokracji, przyjaciółka Izabeli (1 pkt); wskazanie jej roli wobec Wokulskiego: flirtowała z nim w Zasławku, pośredniczyła między nim a Izabelą i próbowała ich pogodzić (1 pkt)

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

4. (4 pkt) **1–A, 2–D, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) **(1) Babinicz; (2) Radziwiłł** — po 1 pkt za lukę

6. (4 pkt) **(1) zubożały; (2) wydarzeń politycznych; (3) Izabela; (4) Wokulskiego** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wokulski wyjechał do Bułgarii podczas wojny rosyjsko-tureckiej, aby jako wojskowy dostawca zarobić majątek. Pieniądze były mu potrzebne, by zbliżyć się do Izabeli Łęckiej, w której był zakochany bez pamięci.
Punktacja: wskazanie, że wyjechał zarobić majątek (1 pkt); wyjaśnienie, że chciał zdobyć Izabelę Łęcką (1 pkt)

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wokulski kupił kamienicę Łęckich za 90 tysięcy rubli, choć na licytacji nikt nie dałby więcej niż około 60 tysięcy. Nadpłatą (ok. 30 tysięcy) chciał zapewnić posag Izabeli i pomóc jej zubożałej rodzinie, w której córce był zakochany.
Punktacja: wskazanie, że chciał pomóc rodzinie Izabeli (1 pkt); podanie, że zapłacił 90 tys. rubli, choć dom był wart ok. 60 tys. (nadwyżka miała stanowić posag Izabeli) (1 pkt)

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Izabela zachwycała się włoskim tragikiem Rossim – był jej ideałem jeszcze z Paryża. Wokulski urządzał mu klakę i znosił do teatru prezenty, aby sprawić jej przyjemność – wszystkie jego działania były podporządkowane zdobyciu serca Izabeli.
Punktacja: wskazanie, że Izabela zachwycała się Rossim (1 pkt); wyjaśnienie, że Wokulski chciał sprawić jej przyjemność (1 pkt)

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: W opowiadaniu „Gloria victis" Orzeszkowa przedstawia powstańców styczniowych jako bohaterów tragicznych, ale niezłomnych, godnych najwyższego szacunku i chwały mimo klęski. Kluczowym elementem odpowiedzi jest wskazanie, że pisarka ukazuje ich postawę przez pryzmat romantycznego heroizmu — walczyli w imię wolności ojczyzny, świadomi nieuchronnej przegranej, lecz bez wahania poświęcali życie. Uczeń powinien odwołać się do konkretnych postaci, zwłaszcza Romualda Traugutta oraz młodego Marysia (Mariana), który symbolizuje idealizm i ofiarność młodego pokolenia ginącego za sprawę narodową. Ważny jest też narracyjny zabieg Orzeszkowej — historię powstańców opowiadają drzewa i wiatr, co nadaje ich poświęceniu wymiar wieczny, przekraczający śmierć i czas, a sam tytuł „Gloria victis" (Chwała zwyciężonym) wyraża paradoksalny triumf moralny pokonanych. Należy również podkreślić, że utwór wpisuje się w pozytywistyczną rehabilitację pamięci o powstaniu — Orzeszkowa, pisząc w warunkach cenzury carskiej, upominała się o godność i upamiętnienie powstańców, których czyn przez lata był przemilczany. Wskazówka egzaminacyjna: pamiętaj, by nie tylko nazwać postawę bohaterów (heroizm, poświęcenie), ale też uzasadnić ją konkretnymi przykładami z tekstu i odnieść do przesłania całego utworu.
Punktacja: Wskazanie heroicznej/ofiarnej postawy powstańców (gotowość do poświęcenia życia za ojczyznę, walka mimo przewagi wroga, świadomość klęski) (1 pkt); wskazanie duchowego wymiaru ich postawy lub gloryfikacji przez narratora/naturę (chwała poległych, utrwalenie pamięci, wzniosłość ofiary, tytuł jako paradoks — chwała zwyciężonym) (1 pkt).

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/pozytywizm**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.